

M.A. (SANSKRIT) Semester - 3 (CBCS) Examination
Oct/Nov. -2019 – [NEW COURSE]
Meghdut , Ansin Ane Sanskrit Nibandh (Core)

Time: 2:30 Hours

Marks: 70

Instructions:

1. All questions are compulsory.
2. Figures to the right indicate marks.

- પ્રશ્ન-૧ નીચેનામાંથી કોઈપણ એક ગદ્યખંડનું ભાષાંતર કરો. (૧૪)
- Que-1 Translate any one of the following passage: (14)
- (૧) કૃતાતિપ્પયા ચ તયા દ્વિતીયશિલાતલોપવિષ્ટયા ક્ષણમિવ તૂષ્ણીં સ્થિત્વા ક્રમેણ પરિપૃષ્ઠેં દિજ્જિજયાદારમ્ય કિન્નરમિથુનાનુસરણપ્રસન્નેનાગમનમાત્મનઃ સર્વમાચચક્ષે। દિદિતસેકલવૃત્તાન્તા ચોત્યાય સા કન્યકા ભિક્ષાકપાલમાદાય તેષાનાયતનતરુણાં તેલેષુ કિવચાર। અચિરેણ તસ્યાઃ સ્વયંપતિતૈઃ ફલૈરપૂર્યત ભિક્ષાભાજનમ્। આગત્ય ચ તેષાં ફલાનામુપયોગાય નિયુક્તવતી ચન્દ્રાપ્તડમ્। આસીચ્ય તસ્ય ચેતસિ। “નાસ્તિ ચત્વસાધ્યં નામ તપસામ્।”
- (૨) અસ્યાઃ પરિભૂતા અન્યકુસુમામોદો નંવયં પરિમલઃ ઇતિ મનસા નિશ્ચિત્ય તં તપોધનયુવાનમ્ ઇક્ષમાણ અહમ અચિન્તયમ્। ‘અહો રુપાતિશયનિષ્ઠાદનોપકરણકોષસ્યાશ્ચીળતા વિધાતુઃ। યત ત્રિભુવન અદભૂત રુપસમ્ભારં ભગવન્તં કુસુમાયધમ્ ઉત્પાદિતઃ। તદ્ આલાર અતિરિક્ત રુપરાશિઃ અયમપરઃ મુનિમ્ આયામયો મકરકેતુઃ ઉત્પાદિતઃ। મન્યે ચ સકલજગત્ નયનાનન્દકરં શશિભિમ્બં વિસ્વચતા લક્ષ્મીલીલાવાસભવનાનિ કમલાનિ સૂજતા પ્રજાપતિના પ્રથમમ્ એતદ આનન આકારકરણ કૌશલ્યાભ્યાસ એવ કૃતઃ। અન્યથા કિમિવ હિ સદૃશવસ્તુ વિશ્વનાયાં કારણમ્।
- પ્રશ્ન-૨ નીચેનામાંથી કોઈપણ બે શ્લોકોનું ભાષાંતર કરો. (૧૪)
- Que-2 Translate any two of the following verses. (14)
- (૧) જાડ્યં ધિયો હરતિ સિન્ઞતિ વાચિ સત્યં
માજોત્રતિં દિશતિ પાપમયાકરોતિ।
ચેતઃ પ્રસાદયતિ દિક્ષુ તનોતિ કીર્તિ
સત્સન્ગતિ કથય કિં ન કરોતિ પુંસામ્॥
- (૨) અર્થો હિ કન્યા પરકીય એવ
તામદ્ય સંપ્રેષ્ય પરિગ્રહીતુઃ।
જાતા મમાયં વિશદઃ પ્રકામે
પ્રત્યર્પિતન્યાસ ઇવાન્તરાત્મા॥
- (૩) આજ્ઞા કીર્તિઃ પાલનં બ્રાહ્મણાનાં દાનં ભોગો મિત્રરક્ષણં ચ।
યેષામેતે ષડ્ગુણા ન પ્રવૃતાઃ કોઽર્થસ્તેષા પાર્થિવોપાશ્રયેણ॥
- (૪) આસ્તે ભગ આસીનસ્ય ઉર્ધ્વસ્તિષ્ઠતિ તિષ્ઠતઃ।
શેતે નિપદમાનસ્ય ચરાતિ ચરતો ભગઃ।
અપારે કાવ્ય સંસારે કવિરેકઃ પ્રજાપતિઃ।
યથાસ્મે રોચતે વિશ્વં તથેદં પરિવર્તતે॥
- પ્રશ્ન-૩ નીચેનામાંથી કોઈપણ એક ગદ્યખંડનો સંસ્કૃતમાં અનુવાદ કરો. (૧૪)
- Que-3 Translate any one of the following passage in to Sanskrit. (14)
- (1) આનંદના બે પ્રકાર છે - ખાવા, પીવા અને ઉપભોગનો તથા બીજાને માટે હોમાઈ જવાનો. પહેલામાંથી સુખ મળે છે પણ તે થોડી ક્ષણો માટે. પોતાનો સ્વાર્થ ઓછો કરી બીજા માટે ઘસાવાનો આનંદ અનેરો હોય છે દેવ, આપ બ્રાહ્મણનાં ઉપકાર માટે ગયા છો એમ જાણીતા હોવા છતાં આપના મિત્રો એવા અમે આપ ક્યાં ગયા છો તેનો નિર્ણય ન કરી શકવાથી એકબીજાથી છૂટા પડી આપને શોધવા બધી દિશાઓમાં ગયા. હું પણ આપની શોધમાં પૃથ્વીમાં ફરતો એક વખતે મધ્યાવકાશમાં આવેલા સૂર્યનાં કિરણોને સહી ન શકવાથી એ વૃક્ષની શીતળ છાયામાં બેઠો. અચાનક મારી આગળ જ બપોરનાં સમયને લીધે સંકુચિત અંગવાળી મનુષ્યની છાયા મેં જોઈ. મેં ઉપર જોયું તો આકાશમાંથી ખૂબ વેગ સાથે પડતા એક માણસને જોયો અને દયાથી પૂર્ણ હૃદય સાથે તેને વચ્ચે જ પકડી લીધો.

(2) મારે મન ઈશ્વર એ સત્ય અને પ્રેમરૂપ છે. ઈશ્વર નીતિમતા છે અને અભય છે. ઈશ્વર પ્રકાશ અને આનંદનું ધામ છે અને છતાં આ સર્વેથી ઊંચો અને પર છે. ઈશ્વર અંતઃકરણથી ચેતના છે. તે નાસ્તિકની નાસ્તિકતા પણ છે. વાણી અને બુદ્ધિ તેને પામી શકતા નથી. જેઓને મૂર્તસ્વરૂપે ઈશ્વરની ઉપસ્થિતિ જોઈએ તેમની આગળ તે મૂર્ત સ્વરૂપે દર્શન દે છે. ભગવાન શુદ્ધ અને સત્ય સ્વરૂપ છે. તે આપણામાં છે અને છતાં આપણાથી ઊંચે અને પર પણ છે. આપણે અજ્ઞાની છીએ એવો બયાવ તેની પાસે ચાલતો નથી. પણ તે સદાચે ક્ષમાશીલ પણ છે. કારણ કે તે સદાય આપણને પ્રાયશ્ચિત કરવાની તક આપે છે.

પ્રશ્ન-૪ નીચેનામાંથી કોઈપણ એક પર સંસ્કૃતમાં નિબંધ લખો. (૧૪)

Que-4 Write an essay in Sanskrit on any one of the following: (14)

- (૧) કવિકુલગુરુ કાલિદાસઃ।
- (૨) ગીતા સુગીતા કર્તવ્યા।
- (૩) સંસ્કૃત સાહિત્યે પર્યાવરણ ચિન્તનમ્।
- (૪) ઉદ્યમેન હિ સિદ્ધન્તિ કાર્યાણિ।

પ્રશ્ન-૫ નીચેનામાંથી કોઈપણ બે શ્લોકોને ટીકા સાથે સંસ્કૃતમાં સમજાવો. (૧૪)

Que-5 Explain in Sanskrit according any two of the following verses giving commentary. (14)

- (૧) ધૂમજ્યોતિઃ સલિલમરુતાં સન્નિપાતઃ ક મેઘઃ
સન્દેશાર્થઃ ક પટુકરણૈઃ પ્રાણિભિઃ પ્રાપ્તનીયાઃ।
ઇત્યૌત્સુક્યાદપરિગણયન્ગુહ્યકસ્તં યયાચે
કામાર્તા હિ પ્રકૃતિકૃપણાશ્ચેતનાચેતનેષુ॥
- (૨) મન્દં મન્દં નુદતિ પવન શ્ચાનુફૂલો યથા ત્વં
વામશ્ચાયં નદતિ મધુરં ચાતકસ્તે સગન્ધઃ
ગર્ભાધાનક્ષણપશ્ચિયાન્નમાબહ્યમાલાઃ
સેવિષ્યન્તે નયનસુભગં સ્થે ભવન્તં બલાકાઃ॥
- (૩) આ પૃચ્છસ્વ પ્રિયસથમમું તુઙ્ગમાલિઙ્ગય શૈલં
બન્ધૈઃ પુંસા રઘુપતિપદૈરઙ્કિતં મેખલાસુ।
કાલે કાલે ભવતિ ભવતો યસ્ય સંયોગમેત્ય
સ્નેહવ્યક્તિશ્ચિરતિરહજં મુંઝતૌ બાષ્પભુષ્ણમ્॥
- (૪) પ્રત્યાસન્ને નભાસિ દયિતાજીવિતાલમ્બનાર્થી
જીભૂતેન સ્વકુશલમયીં હારયિષ્યન્નવૃત્તિમ્।
સે પ્રત્યગ્રૈઃ કુટજકુસુમૈઃ કલ્પિતાર્થાય તસ્મૈ
પ્રીતઃ પ્રીતિપ્રમુખવચનં સ્વાગતં વ્યાજહારઃ॥
